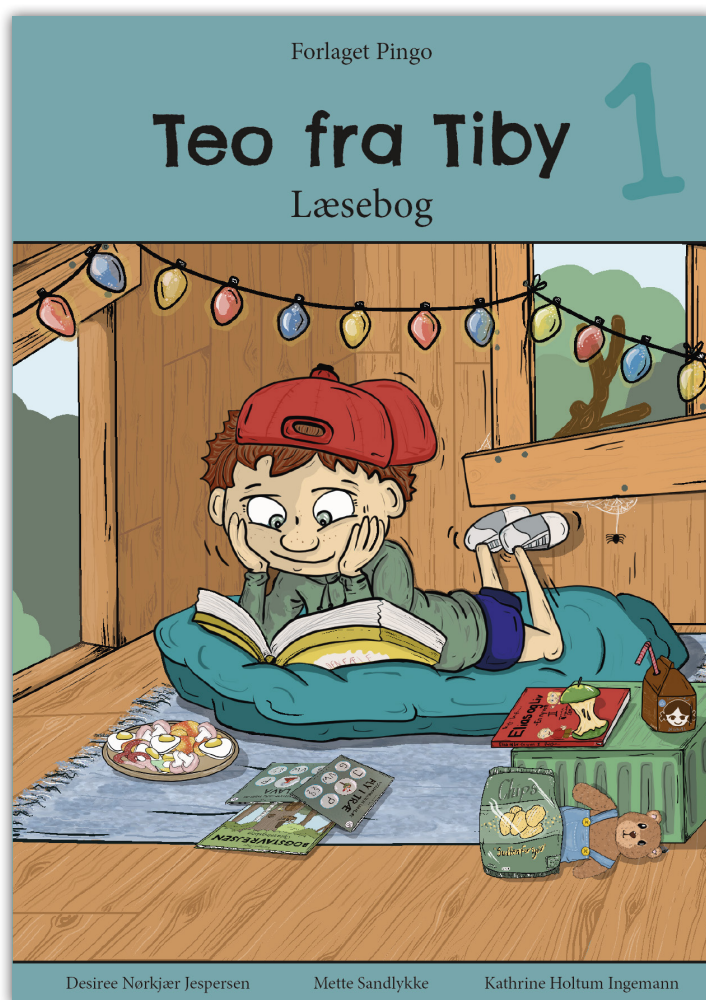

En lille introduktion til Teo fra Tiby 1

Har du spørgsmål til materialet, er du altid velkommen til at skrive til os på
kontakt@forlagetpingo.dk

Ekstramaterialer finder du på kommende hjemmeside: www.tiby.dk
Materialer og supplerende produkter kan du købe på: www.forlagetpingo.dk

Opbygning

Denne læsebog er tænkt som et materiale med flere funktioner og er derfor trykt som et engangsmateriale. Her kan eleverne notere i læseteksten undervejs, fx som en stille opgave, eller blot hvis noget driller i teksten. At kunne skrive og markere i sin læsebog giver mulighed for ikke blot at arbejde **med** teksten, men også **i** teksten. Dette gør sig også gældende på de arbejdsider, der altid følger en læsetekst i Teo fra Tiby. Her arbejdes der med tekstens ord og læseforståelsen. På den måde hænger læsning og arbejdet med det læste tæt sammen.

Læsebogen er bygget op, så eleverne først møder læseteksten, der sammen med de understøttende illustrationer fylder et opslag. På læsesiderne kan der også fremstå læsetekst i talebobler. De fremhævede ord i toppen kaldes **fokusord**. Disse ord er ord, der ikke er lydrette. Det er typisk ord blandt de 120 mest brugte ord eller ord, med en ny lydfølgeregel.

Til at begynde med er teksterne hovedsageligt lydrette med undtagelsen af de inddragede fokusord, som gentages undervejs i teksten. Der introduceres altså ikke nye ikke-lyddrette ord i teksten, hvis ordet ikke er præsenteret som fokusord - eller er lydvenner med et fokusord. (Læs mere om lydvenner på næste side).

Har ordet været præsenteret som fokusord i en tidligere tekst, bruges ordet og lydvenner uden introduktion i de efterfølgende tekster.

Efter læseteksten følger to sider med opgaver. På den ene side arbejdes der med fokusordene. De skal skrives, findes og bruges i en sætning. På den måde huskes ordene bedre,

og sammen med lydarbejdet med fokusordene, indlæres nye ord både som ordbillede og med fokus på lydene og lydfølgeregler i ordet.

På den anden arbejds side arbejdes der med læseforståelsen af hele teksten.

Selve læsedelen er tiltænkt som lærerstyret undervisning. Arbejdsiderne kan løses selvstændigt. På hjemmesiden findes bogen som e-bog, og på den måde kan du sætte den op på smartboardet til gennemgang af opgaverne eller ved højtlesning, hvis dette er nødvendigt.

Lydvenner

Når en lydfølgeregel er blevet brugt i et fokusord, bruges lydfølgereglen også i andre ord senere i bogen uden at blive introduceret.

I første kapitel møder eleverne fx ordet ÅR. Efterfølgende bruges denne lydfølge i ord som FÅR, GÅR, NÅR og HÅR uden at blive præsenteret som fokusord, selvom det ikke er lydtret.

Har eleverne arbejdet med ordet ÅR, kan de også genkende lydfølgen i GÅR og FÅR. Vi kalder dem **lydvenner**. Et andet eksempel på lydvenner kan være FAR, som er lydvenner med HAR, AR og KLAR. Det er vigtigt at lytte til lydene og ikke kigge på stavemåden. Ordet BIL er fx ikke lydvenner med ordet VIL, da lyden på I er anderledes i de to ord, selvom stavemåden er ens.

Et andet eksempel på lydfølgeregler, som præsenteres en gang, er endelsen -e (øh) og -er, som jo er meget brugt i det danske sprog.

På den måde vokser teksterne og indholdet undervejs.

I lærerguiden **Lærerstyret Læseundervisning**, er der til hvert kapitel forslag til at arbejde med disse lydvenner og lydfølgeregler, så lyden bliver grundigt indarbejdet undervejs.

Skrifttyper

I læsebogen vil du måske opdage, at der er brugt to forskellige skrifttyper.

Vi skelner helt bevidst mellem læsetekst og skrivetekst.

Når eleverne skal læse, bruges der læseskrift. Her er a'erne og g'erne fx anderledes end i skriveteksten, men det er den type bogstaver, de primært vil møde i mange andre bøger, og når de bruger computer. Derfor har vi valgt denne skrifttype i læseteksterne.

Når vi beder eleverne skrive, er det ikke læseskriften, de træner. Derfor anvendes der ved skriveopgaver de bogstaver, eleverne skal kunne skrive. På den måde hjælpes eleverne med at huske de skrevne bogstaver, og skånes for at skulle omsætte computerens mere snirkelde bogstaver til de håndskrevne, når de træner skrivning.

I arbejdsbogen bliver eleverne gjort opmærksom på forskellen mellem computerskrevne og håndskrevne bogstaver. Opgaver, der stiller krav til læsning, vil igen være skrevet med læseskrift, hvorimod opgaver, der stiller krav til skrivning, vil være med skriveskrift.

Sådan kan du arbejde med læsebogen

Herunder er der forslag til, hvordan du kan arbejde med Teo fra Tiby i din undervisning.

I Teo fra Tiby har vi gjort det muligt at arbejde med bogen på klassen som almindelig læseundervisning, eller I kan bruge den i mindre lærerstyrede grupper.

På www.tiby.dk ligger et helt kompendium med helt konkrete undervisningsforlag til hver læsetekst i tre niveauer. Dette er lavet med henblik på læsning i niveaudelte grupper. Herunder er der forslag til den klassebaserede undervisning.

1) Illustrationer og overskrift

Start altid læseundervisningen ud med at kigge på teksten og illustrationerne og læs overskriften. Dette er med til at øge forventningen til det, der skal læses, og styrke læseforståelsen. I kan evt. tale om, hvad de kan se på billederne, eller tale om, hvad de tror, der sker i teksten.

2) Fokusord

Introducer de tre nye fokusord.

Du kan arbejde med dem på følgende måder:

- Læs dem højt
- Tal om hvilke bogstaver, der lyder anderledes i ordet.
- Skriv dem på tavlen.
- Dan nye ord, hvor samme lydændring er i. Er fokusordet fx ÅR, kan I sammen prøve at danne nye ord med den lyd - fx SÅR, HÅR, NÅR osv.
- Lad eleverne gå på jagt efter og markere fokusordene i teksten. Måske de også kan markere lydvenner, hvis de optræder i teksten.

hår

går

sår

år

når

lår

står

3) Læseteksten

Læreren læser teksten højt for klassen, og efterfølgende kan I evt læse teksten i kor. Eleverne skal nu selv læse teksten. De kan læse stille for sig selv, læse for hinanden i par, læse for læreren eller læse højt på klassen. Du kender dine elever og klasse og ved, hvordan de bedst læser.

Da bogen er en engangsbog, kan eleverne markere svære ord eller lave andre hjælpemarkeringer i læseteksten, hvis det er nødvendigt.

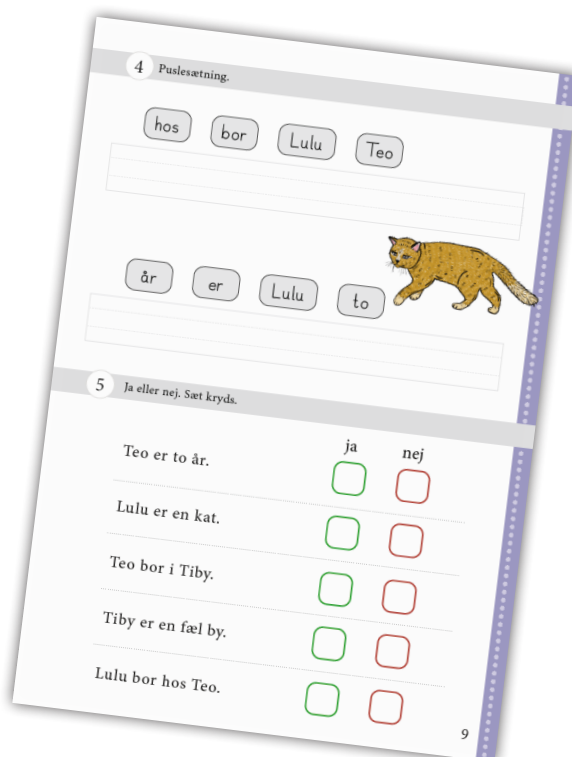
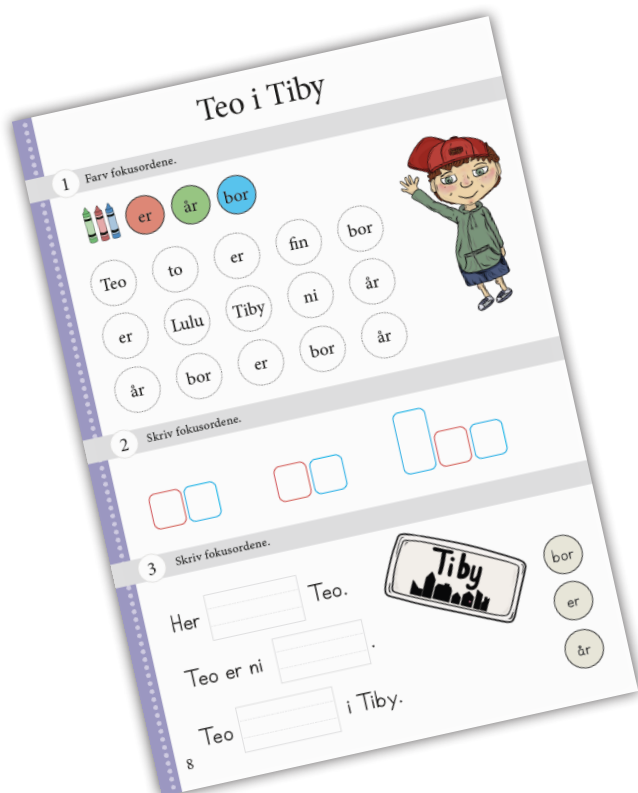
4) Arbejdssiderne

Arbejdssiderne er tiltænkt det selvstændige arbejde.

På den første arbejds side arbejdes der med fokusordene. Her skal eleverne typisk genkende dem, skrive dem og bruge dem i en sætning.

På den anden arbejds side arbejdes der med læseforståelsen af læseteksten.

Opgaverne varierer, men der er oftest en puslesætning. Derudover kan der være ja/nej spørgsmål, læs og tegn, find det rigtige ord osv.

Lærerstyret læseundervisning

Når man underviser i læsning, erfarer man hurtigt, at ikke alle elever læser på samme niveau eller har brug for samme læseundervisning. Derfor hører der til materialet her en lærerstyret læseguide. Læseguiden kan anvendes på hele klassen, men er i høj grad også anvendelig i mindre grupper.

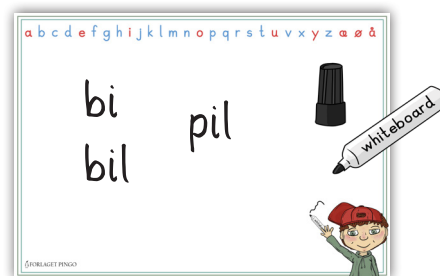
Med gruppebaseret lærerstyret læseundervisning undervises eleverne på det niveau, de befinder sig på, kontra det niveau flertallet befinder sig på.

Guiden indeholder konkrete forslag til læseundervisningen på tre niveauer: et rødt, et gult og grønt. Disse tre undervisningsforslag er alle bygget op om samme model: Der er et før-, under-, og efterlæsningsafsnit.

Før: Her arbejdes med forforståelsen. Billeder og overskriften analyseres, og der gættes på, hvad teksten mon handler om. Overskriften er altid genstand for en snak om egne erfaringer.

Under: Her læses teksten højt af læreren. Herefter læser eleverne teksten efter guidens anvisning.

Efter: Samtale om teksten, identificering af lydvenner og fokusord og arbejde med fokusordene på hhv. whiteboardtavle eller med bogstavkort. Tekstens emne drøftes og elevernes egne erfaringer inddrages i samtalen om teksten.

Arbejdsbogen

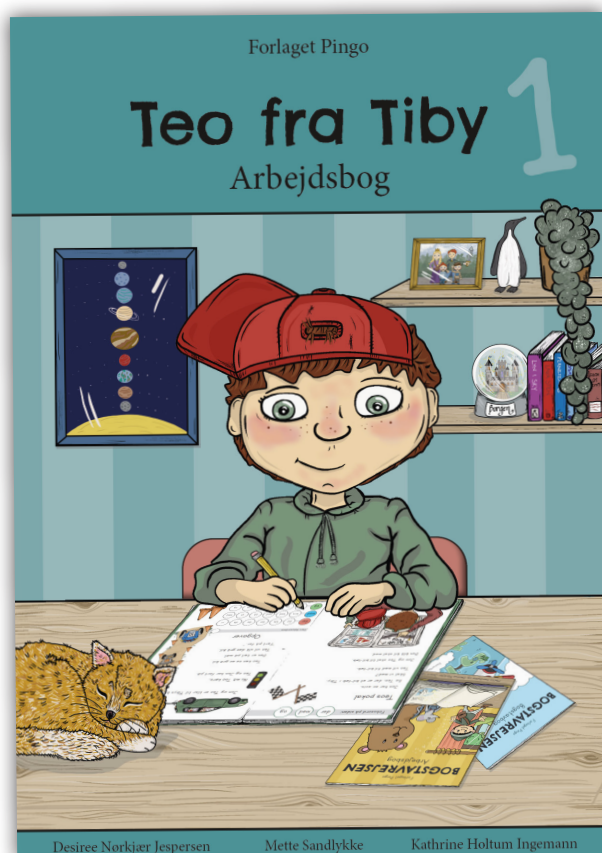
Som supplement til læsebogen, kan eleverne arbejde videre med lyde, skrivning og læsning i Teo fra Tiby Arbejdsbogen 1 .

I denne tilbydes et varieret udvalg af opgaver til dankstræning med alt fra lydanalyse til skriveopgaver.

Alle bogstaverne og deres standardlyde friskes op i arbejdsbogen og udbygges med nogle af bogstavernes betingede lyde. Der arbejdes med lydrette ord og løbende introduceres ikke lydrette ord og lydfølger. Der arbejdes med lydfølger som -ar, -e og -år, konsonantklynger, rim og stavelser.

I toppen af hver side, er det gjort tydeligt, hvilket område/bogstav, som trænes. Inddelingen af arbejdsbogen følger emnerne i læsebogen, og sammen giver de et bredt grundlag for både læse- og staveundervisning.

Bemærk at arbejdsbogen dog også er velegnet til træning uafhængigt af læsebogen.

Supplerende materialer

Ønsker du at supplere din undervisning med yderligere lydtræning, kan du tilkøbe ”Stjerner dansk”, som er en serie af hæfter, der kan bruges til at træne elevernes stavning og læsning samt gøre dem opmærksomme på lydene i de danske ord.

Bøgerne er bygget simpelt og genkendeligt op, så eleverne kan arbejde selvstændigt i dem.

I Stjerner dansk 1 arbejdes der med lydrette ord, og gennem opgaverne i bogen kommer eleverne til at træne alle lyddelene i de lydrette ord. Dette gøres gennem opgaver med stavelser, rim, skrivning, krydsord, læsning samt ord- og sætningsdannelse.

I Stjerner dansk 2 arbejdes der både med lydrette og lydnære ord. Hyppige endelser som -e er også en del af ordene.

I bogen samler eleverne undervejs stjerner ind, som de farvelægger sidst i bogen, efter hver gennemført opgave på de farverige sider.

I takt med at Stjerner dansk-hæfterne stiger i sværhedsgrad, introduceres flere lydfølgeregler, lydnære ord og ikke-lydrette ord. Lige nu er der Stjerner dansk 1 og 2, men flere kommer løbende til i stigende sværhedsgrad.

Du kan købe Stjerner dansk 1 og 2 på www.forlagetpingo.dk.

